

Een toekomstbestendig Kennemerland-Zaanstreek

Akersloot, Assendelft, Bakkum, Bergen, Castricum, de Woude, Egmond, Groet, Heiloo,
Koog aan de Zaan, Krommenie, Limmen, Nauerna, Schoorl, Uitgeest, Westzaan,
Wormerveer, Zaandam, Zaanwijk

Inhoud

Inhoud	3
Woordje van de voorzitter	4 - 5
Vasthouden en Versterken	6 - 9
Boer, burger en maatschappij	10- 13
Hoe gaan we om met het water en onze bodem	14 - 17
Klimaat & Energie	18 - 19

Woordje van de voorzitter

Vooruit kijken en samen verder komen

De regio's Kennemerland en de Zaanstreek herbergen voor ieder wat wils. Het zijn prachtige gebieden waar burgers, boeren en buitenlui leven, werken en genieten. Vanaf het Noordzeekanaal gezien is er eerst een uitgestrekt veenweidelandschap. Rondom het Alkmaardermeer, Krommeniër Woudpolder en in Westzaan komen weidevogels veel voor. Daarna gaat het gebied over in nog meer grasland, de duinen en het bollenconcentratiegebied. Al eeuwenlang zorgen agrariërs op duurzame wijze voor het behoud en onderhoud van deze mooie landschappen. De druk vanuit steden zoals Amsterdam, Zaanstad en Alkmaar op ons open landschap is hoog.

Voor u ligt daarom de toekomstvisie van onze (gefuseerde) LTO Noord-afdeling. Wij willen vooruit kijken en samen verder komen. Graag maken we langetermijndoelen bespreekbaar voor nu en later. Aan deze visie is hard gewerkt door het bestuur en beleidsmedewerkers. In gesprekken met een diverse groep leden is er een beeld ontstaan over de kansen in onze regio. Met dit document in de hand hopen we in gesprekken met gemeenten, de provincie en andere instanties onze kijk op de toekomst te verduidelijken.

Vele ontwikkelingen liggen al achter ons. Vraagstukken over klimaat, water- en bodembeheer lijken zich de laatste jaren op te stapelen. Met elkaar, en in dialoog, zullen wij nieuwe manieren moeten vinden om voor de agrarische bedrijven perspectief te behouden. Van alle kanten wordt er geknaagd aan onze gronden. Denk aan woningbouw, infrastructuurprojecten, compensatiegronden, omzetting naar natuur en misschien nog veel meer. Overal zijn onze gronden in beeld voor deze ontwikkelingen. Zowel wij als u raken hierdoor in de knel. Om de toekomstbestendigheid goed in beeld te krijgen kan deze visie helpen. Als sector kunnen wij een grote bijdrage leveren aan de energietransitie. Met behulp van innovatieve technologieën kunnen en willen vele agrariërs bijdragen aan een duurzame toekomst voor mens, dier en leefomgeving.

Samen komen we verder. Wij geloven in een integrale aanpak waarin verschillende perspectieven verbonden worden voor een toekomstbestendige regio. Een aanpak waarbij de gebiedskenners in gesprek blijven met terreinbeherende organisaties, organisaties vanuit bewoners, andere partijen en de overheid om in gezamenlijkheid steeds een stapje verder te komen. Verbreding van landbouw biedt in ons gebied vele kansen om bruggen te blijven bouwen met onze medemensen. Voor de toekomstige generaties is het in ieders belang om een verdienmodel veilig te stellen zodat we over pakweg 10 jaar nog steeds samen al het moois kunnen beleven in zowel Kennemerland als de Zaanstreek.

Mart Brouwer de Koning

LTO Noord-afdeling Kennemerland-Zaanstreek

Land- en Tuinbouw Organisatie LTO Noord is de agrarische ondernemersorganisatie in de negen provincies boven de Maas. LTO Noord behartigt de belangen van de agrariërs en zorgt voor versterking van het ondernemerschap en promotie van de agrarische sector. LTO Noord zet zich in voor een duurzame land- en tuinbouw en voor perspectief en ontwikkeling van de agrarische sector. In het werkgebied van LTO Noord zijn regionale afdelingen actief, waaronder de afdeling Kennemerland-Zaanstreek. De regionale afdeling, die tot 2019 uit twee aparte afdelingen bestond, heeft na samenvoeging circa 175 leden (met 90 bedrijven). Afdeling Kennemerland-Zaanstreek zorgt o.a. voor de gemeentelijke belangenbehartiging en organiseert daarnaast diverse leden- en publieksactiviteiten.

- **Kernpunt 1: Beste beheerders**
Het beheer van buitengebied blijft bij de agrarische ondernemers.
- **Kernpunt 2: Behoud agrarische gronden**
Agrarische gronden moeten behouden blijven, met bijbehorende ontwikkelingsruimte.
- **Kernpunt 3: Voorkom versplintering**
Het agrarisch gebied mag niet verder versplinteren.
- **Kernpunt 4: Meten is weten**
Een integrale aanpak met aandacht voor het verdienmodel van agrarische ondernemers, in elke vorm met name in de veenweidegebieden.
- **Kernpunt 5: Geen zonneweiden**
Agrarische en natuurlijke gronden moeten niet ingericht worden voor zonneweiden.

Vasthouden en versterken

De agrarische sector draait mee in de politiek

De agrarische sector is grotendeels verantwoordelijk voor het ontstaan van het landschap met het huidige karakter in de regio. In de jaren vijftig is het gebied getransformeerd van kleine, slecht verkavelde en slecht ontwaterde gebieden, naar een goed ontwikkeld transparant gebied met een verbeterde verkaveling. Er zijn relatief veel jonge ondernemers waardoor ook meer nevenactiviteiten ontstaan. Kijkend naar de geschiedenis, is zowel het gebied als de sector gemoderniseerd. Tegelijkertijd worden eeuwenoude elementen in het gebied goed onderhouden, het is van belang dat deze gronden in agrarisch beheer blijven. Zowel de agrarische ondernemers als de landschapsorganisaties en de overheid hebben hier baat bij. Voor LTO Noord en de agrarische ondernemers in het gebied is behoud van agrarische gronden en agrarische bedrijven het uitgangspunt. Voor het behoud van levensvatbare bedrijven is ontwikkelingsruimte voor de agrarische sector nodig. Op die manier kan de sector bijdragen aan het behoud en doorontwikkeling van het landschap.

De regio Kennemerland, waartoe de gemeenten Bergen, Uitgeest, Castricum en Heiloo behoren, is omvangrijk. Naast vruchtbaar grasland op veen- en zandgrond, en klei op zand- ondergrond, zijn vele percelen aangewezen als bollenconcentratiegebied. De 'doorkijken' in de binnenduintrand zijn in het verleden ook door de gemeente regelmatig bestempeld als 'waardevol en te behouden'. Om die reden hebben deze ook allemaal de bestemming 'agrarisch gebied met landschapsontwikkeling'. In het gebied zijn nog veel lage, kronkelige dijkjes en is het oude verkavelingspatroon zichtbaar. De invloed van kwelwater vanuit de duinen is nog tot ver in de polders merkbaar door het voorkomen van soorten als holpijp en pijlkruid. De binnenduintrand tussen de Egmondse polders wordt gekenmerkt door bollenteelt en recreatievoorzieningen. Een bundeling van cultuurhistorische, agrarische en recreatieve waarden, die zich door de verstedelijking uitstrekken tot de Zaanstreek. Door onder andere de Stelling van Amsterdam, het veenweidegebied en het typische Nederlandse landschap dicht bij de grote steden, is het behoud van dit agrarische landschap van groot belang. Een integrale visie op het buitengebied van de gemeente Zaanstad is gewenst.

In het proces van versterking van de buitengebieden moet rekening worden gehouden met verschillende bedrijven en stakeholders. Voldoende beschikbare ruimte voor een economisch duurzame landbouwsector staat voorop. Ook bij het realiseren van nieuwe functies in het gebied, zoals recreatie, behoud van natuurlijke en landschappelijke waarden, et cetera, moet de bestaande agrarische functie nu en in de toekomst worden gerespecteerd. Naast de wens om ontwikkelingsmogelijkheid te behouden, staat de groter wordende druk op de agrarische sector door woningbouw, bodemdaling en de stikstofproblematiek. LTO Noord ziet het als kans om deze druk om te zetten in mogelijkheden waar we in de toekomst gezamenlijk aan kunnen werken. Wij pleiten voor het behoud van de agrarische sector en een vitaal buitengebied en verzoeken overheden om de agrarische sector actief te betrekken bij landschapsontwikkelingsplannen in het buitengebied.

1. Behoud van bollenareaal

In het begin van de 19e eeuw kwam de bollenteelt op gang, er werden meer soorten geteeld dan de welbekende tulp. In Akersloot ontstond de lilieteet en in Limmen werd er, dankzij de grote diversiteit, in 1928 een historische bloembollentuin opgericht. In de jaren '70 en '80 veranderde door diverse factoren de situatie in het gebied. De mechanisatie en de nieuwe bewaarmethode (kuubkisten en het drogen van bollen), evenals het omzanden van percelen, zorgden voor een versnelling van de bedrijfsvergroting. Maar tegelijkertijd begon de druk op de woningmarkt toe te nemen en breidden de dorpen Limmen, Bergen, Castricum en Heiloo verder uit. Bollentelers trokken weg naar het zuiden en de Noordoostpolder. De sector kent decennialang diepe dalen maar ook hoge pieken.

Bollenconcentratiegebied

De ruimtelijk ontwikkelingen en de ambities met betrekking tot het bollenconcentratiegebied wekken grote zorg bij ondernemers en LTO Noord. De begrenzing van het bloembollenconcentratiegebied in de regio is in het verleden vastgelegd na een (maatschappelijke) discussie over het omzetten van grasland in bollengrond. De contramal van het bloembollenconcentratiegebied is in de ruimtelijke plannen van de overheid jarenlang gekenschetst als 'consolideringsgebied'. Het geeft aan dat het bestaande grondgebruik buiten de bloembollengebieden gehandhaafd moest blijven. Hoewel de benaming 'consolideringsgebied' inmiddels is losgelaten betekent dit niet dat er meer ruimte is gekomen voor de bloembollenteelt. In tegendeel.

Nog altijd is een uitbreiding van de bloembollenbedrijven buiten het bloembollenconcentratiegebied niet mogelijk. Deze situatie is naar onze mening, zeker met het oog op de ontwikkelingen in het ruimtelijke krachtenveld, niet meer gerechtvaardigd. De agrarische sector heeft als harde eis dat de omvang van het bollenconcentratiegebied intact moet blijven door het verlies aan areaal bloembollengrond te compenseren. Doordat er hedendaags al veel grond van het bollenconcentratiegebied is onttrokken, is het nodig om ook bloembollengrond buiten het concentratiegebied mee te nemen in de compensatie. In het bloembollengebied zijn daarnaast ook miljoenen euro's geïnvesteerd in de aanleg van een wateraanvoersysteem om tegemoet te komen aan de wensen van natuur

(tegenaan verdroging duingebied) en toch te borgen dat voldoende water van goede kwaliteit voor de bloembollenteelt beschikbaar is.

Als deze geschetste ruimtelijke ontwikkelingen worden ingevuld zonder dat het verlies aan bloembollenareaal in de regio wordt gecompenseerd, dan zal het areaal bloembollenteelt in het gebied door een 'ondergrens' zakken waardoor de continuïteit van een (economisch) duurzame bloembollenteelt wordt bemoeilijkt. Juist nu is er meer areaal nodig om de agrarische sector en dit natuurhistorische bollenlandschap duurzaam en toekomstbestendig te maken. Zonder meer agrarische gronden is verduurzaming niet mogelijk. Dat betekent dat wij alleen kunnen instemmen met een functiewijziging van bloembollengrond

als de omvang van deze functiewijziging binnen de gemeenten gecompenseerd wordt. Niet alleen in omvang maar ook in kwaliteit. En wel zodanig dat compensatie bij een beoogde functiewijziging direct beschikbaar is en is mee- gekoppeld in hetzelfde ruimtelijke plan.

Wij verzoeken de gemeenten om, samen met ons, een kortetermijn- en een langetermijnplan op te stellen om bij beoogde functiewijziging van bloembollengronden het verlies aan bloembollenareaal te kunnen compenseren. Hierbij kan tegelijkertijd worden gekeken naar het verbeteren van de agrarische structuur.

2. De beste beheerders van het gebied

De veehouderij bestaat voor het grootste deel uit melkveehouderij, regelmatig gecombineerd met schapen- en geitenhouderij. Kijkend naar de melkveehouderij is er een enorme vermindering van het aantal bedrijven ten opzichte van vijftig jaar geleden. Daarnaast heeft de sector te maken met nieuwe ontwikkelingen zoals natuurgraslanden, die uit de reguliere bedrijfsvormen worden onttrokken. De graslanden krijgen hierdoor gebruiksbeperkingen waardoor de productiviteit sterk daalt, dit is minder aantrekkelijk in de bedrijfsvoering. Door ruimtelijke druk, regelgeving en door het ontbreken van opvolging kent Kennemerland een daling van 48% van het aantal agrarische bedrijven in de periode 2000-2020. De vrijkomende grond is overgenomen en in zo veel mogelijk gevallen in productie gebleven. De bedrijven die bleven bestaan kregen hierdoor de kans om door te groeien en verder te professionaliseren.

Gezamenlijk belang

Om het landschap van Kennemerland en Zaanstreek te behouden is het van belang dat de veehouders ook in de toekomst het gebied blijven onderhouden. De veehouderij- en schapenhouderijbedrijven moeten de ruimte krijgen om zich te ontwikkelen, gangbaar of biologisch, groot of klein, met jongvee, paarden of melkvee en met of zonder verbreding. De betrokken overheden op landelijk, provinciaal, regionaal en gemeentelijk niveau moeten gezamenlijk met de LTO Noord-afdeling Kennemerland-Zaanstreek en de veehouderijsector toekomstplannen, belangen en doelstellingen bespreken, waarin het behoud van de agrarische sector én een gezond landschappelijk gebied gewaarborgd blijft.

LTO Noord heeft de ambitie om de komende jaren meer in te zetten op stikstof reducerende maatregelen, mits daarvoor voldoende financiële ruimte wordt gegeven. Samen met overheidsinstanties zal gekeken moeten worden waar er vooruitgang geboekt kan worden. Bij nieuwe bevindingen moet er niet alleen worden uitgegaan van aannames maar moeten er voorafgaand metingen plaatsvinden die ook uitgevoerd worden bij de andere sectoren, zoals industrie en transport. Voorwaarde hierin is een goede en nauwsluitende samenwerking met alle belanghebbende stakeholders.

Financieel gezond

De Zaanstreek bestaat voornamelijk uit veengrond waarop eigenlijk uitsluitend veeteelt mogelijk is. Het gros van de landbouwbedrijven zijn melkveebedrijven. Alleen in de Wijkermeer tussen Assendelft en Beverwijk vind je nog een paar akkerbouwbedrijven op de betere kleigrond. De melkveehouderij rondom Assendelft beslaat een wijds gebied tussen Westzaan, Heemskerk, Krommenie en het Noordzeekanaal, waarin de meeste bedrijven gangbare melkveebedrijven zijn. De laatste jaren zien we ook in dit gebied een opmars van de verbredingstakken zoals recreatieve activiteiten, zelf-zuivelen, huisverkoop en agrarisch natuurbeheer.

Van een 'landschap van en voor de boeren' naar een 'landschap voor iedereen', waar de boer de beheerder is, op een manier die de burger ook graag ziet. Landschapsbeheer door boeren is haalbaar, mits dit (extra) inkomsten oplevert. Hier ligt een taak voor boer, burger, omgeving en overheid. Een landschap voor ons allemaal vraagt om financiële middelen om het goed te onderhouden en in stand te houden. Het versterken van een financieel gezonde sector is waar LTO Noord zich hard voor maakt.

Boer, burger en maatschappij

Meer maatschappelijke activiteiten en meer maatschappelijke druk

De trend van schaalvergroting is in de gehele landbouwsector zichtbaar. In Zaanstreek en Kennemerland is deze trend ook duidelijk te zien, door de gunstige ligging dicht bij de steden en de kust. Veranderingen in het Europese landbouwbeleid en productie voor de wereldmarkt noodzaken de agrarische ondernemer de kostprijs van de productie te verlagen en de productie te intensiveren, op te schalen en te rationaliseren. Daarnaast is de trend van verbrede landbouw zichtbaar.

Multifunctionele Landbouw

De afgelopen jaren zien we een toename in de verbrede landbouw. Dit is grotendeels te danken aan uitbreiding van recreatieactiviteiten, fiets- vaar- en wandelroutes. Er is een steeds groter wordende groep van agrarische bedrijven met boerderijwinkels en stalletjes langs de weg. De verwachting is dat deze trend zich voortzet. Verbrede landbouw is de manier om de verbinding tussen de stad en het platteland te herstellen, waarin een grote rol voor de agrariër is weggelegd. Stimuleren van economische bedrijvigheid ten behoeve van zowel schaalvergroting als verbreding is gewenst. Mede door de toenemende vraag naar verbredingsactiviteiten vanuit burgers maar ook vanuit de ondernemers.

Het is zaak om de agrariër in dit proces goed te faciliteren: zowel de schaalvergroting als de verbredingsactiviteiten vragen ruimte. LTO Noord benadrukt het belang van een voldoende groot agrarisch bouwblok en huisvesting voor arbeidsmigranten. Op korte termijn zal hier beleid op gemaakt moeten worden. Door huisvesting voor arbeidsmigranten te stimuleren kan de woningdruk in de provincie dalen. De vergrote vraag naar toeristische activiteiten in het buitengebied is haalbaar als hier extra ruimte op het agrarische erf wordt toegestaan, in de vorm van bouwblok vergroting. LTO Noord verzoekt de gemeenten hier de benodigde ruimte voor te bieden in nieuw beleid.

Door de gunstige ligging van zowel Zaanstreek als Kennemerland is het creëren van de verbinding tussen boer en burger geen lastige opgave. Het huidige beleid zorgt echter voor belemmeringen en beperkingen voor agrariërs. LTO Noord wordt graag betrokken bij de toekomstige omgevingsvisies van provincie en gemeenten. Verder pleit de LTO Noord-afdeling Kennemerland-Zaanstreek ervoor om het gemeentelijk beleid rondom boerderijcampings te heroverwegen. Zij ziet graag dat meer boerderijcampings worden toegestaan en vergroting van het aantal plaatsen per camping.

Mobiliteit

Decennialang zijn er veel ontwikkelingen geweest op gebied van mobiliteit, bereikbaarheid en wegenstructuur, ontwikkelingen die ook nu nog op de agenda staan. In de Zaanstreek heeft de geplande verbindingsweg tussen de A8 en de A9 grote invloed op de bedrijfsvoering van ondernemers, leefbaarheid en cultuurhistorie in het gebied. Het proces rondom de verbindingsweg geeft aan hoe zo'n project kan zorgen voor versplintering van het gebied. Door de snelweg kan een industriegebied verder uitgroeien door middel van de scheiding met natuur. Een verbindingsweg zal zorgen voor verdere versnippering van het gebied. Voor de agrarische sector heeft dit impact op de bedrijfsvoering, het beheer, maar belemmert ook de verduurzaming van de sector.

LTO Noord staat wel voor het versterken van de bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid. Een efficiënte wegenstructuur leidt tot aanzienlijke energiebesparing, waardoor de gemeenten en ondernemers op een duurzame manier toekomstbestendiger worden. In de toekomst willen we gezamenlijk nog meer inzetten op de agrarische bereikbaarheid, waarin de veiligheid van onder andere fietsers gewaarborgd is. Op de smalle wegen zorgt de combinatie van landbouwverkeer en fietsers en wandelaars voor gevaarlijke verkeerssituaties. Door de invoering van de kentekenplicht en verhoging van de snelheid naar 40 km per uur moeten N-wegen opengesteld worden voor landbouwverkeer op plekken waar de bebouwde kom hierdoor ontlast kan worden. Door openstelling van de ringweg Alkmaar kunnen de dorpen Heiloo en Egmond en Stadscentrum Alkmaar ontzien worden van landbouwverkeer. Wegbeheerders en LTO Noord moeten hierover het gesprek aangaan. Het verzoek is om de agrarische sector en LTO Noord actief te betrekken bij besluitvorming over verkeersopgaven in het buitengebied. Het is voor de agrarische bedrijven uiteraard van essentieel belang om bereikbaar te blijven voor vrachtverkeer van toeleverende en verwerkende industrie maar tegelijkertijd ook voor de burgers die steeds vaker door multifunctionele functies op het agrarisch bedrijf naar de boerderij trekken.

De grootste uitdaging voor de toekomst is het tegengaan van verdere versplintering van productiegebieden door het toewijzen van nieuwe functies.

Woningen

Het aantal agrarische bedrijven neemt af, hierdoor komen er in het buitengebied woningen, bedrijfsgebouwen en gronden vrij. Bedrijfsgronden worden veelal overgenomen door agrarische ondernemers die hun bedrijf willen uitbreiden. De bedrijfsgebouwen behouden de agrarische bestemming, echter kunnen in de bedrijfsgebouwen veelal geen passende activiteiten worden uitgevoerd. Hierdoor ontstaat leegstand, verpaupering en oneigenlijk gebruik.

LTO Noord verzoekt de gemeente om grootschalige bedrijvigheid die niet verbonden is aan het landelijk gebied uit het buitengebied te weren. LTO Noord benadrukt dat bedrijvigheid in het buitengebied geen belemmeringen mag geven op de bedrijfsvoering en ontwikkelingsmogelijkheden van de (omliggende) agrarische bedrijven. Voor wat betreft vrijkomende agrarische bebouwing verwijst LTO Noord graag naar het provinciale beleid hieromtrent. De aanduiding plattelandswoning biedt een mogelijkheid om een voormalig agrarische bedrijfswoning om te zetten naar bewoning door burgers. Onze afdeling roept gemeenten op om eerst bij gevestigde agrariërs om instemming te vragen bij verlening van een omgevingsvergunning voor een plattelandswoning. In sommige gevallen, bij bedrijven die de (tweede) bedrijfswoning willen behouden, kan omzetting naar een plattelandswoning namelijk een belemmering voor de bedrijfsontwikkeling vormen.

LTO Noord vraagt gemeenten in haar visie rekening te houden met het bestaande beleid en de bestaande regelgeving ten aanzien van wonen in het buitengebied. De landbouw is gebaat bij eenduidige regelgeving waarmee het buitengebied zoveel als mogelijk vrijgehouden kan worden van woningbouw. LTO Noord is derhalve geen voorstander van het creëren van extra bewoningsmogelijkheden in het buitengebied buiten het bestaande bebouwd gebied (BBG). De randvoorwaarden en omstandigheden dienen voor alle agrariërs binnen de Provincie Noord-Holland gelijk te zijn. De grondslag voor deze insteek is dat woningbouw de bedrijfsvoering van de agrarische bedrijven belemmert als gevolg van (wettelijke) milieubepalingen, maar zeker ook als gevolg van de (morele) bezwaren die door 'nieuwe' bewoners worden geuit ten aanzien van de bedrijfsvoering en effecten die met het agrarisch gebruik samenhangen. Woningbouw in het buitengebied kan vanuit dit perspectief ook de optimalisatie van agrarische herstructureringstrajecten frustreren die als gevolg van de onvermijdelijke schaalvergroting in de toekomst doorgevoerd dienen te worden.

Hoe gaan we om met het water en onze bodem

Een goed bodembeheer en bodemvruchtbaarheid zijn de basis voor het bedrijfsrendement en gewasopbrengst voor iedere agrariër. Het optimaliseren van de bodem vraagt om bedrijfsspecifieke maatregelen. Om dit te kunnen realiseren zijn er financiële middelen nodig om gezamenlijk te onderzoeken waar de specifieke kansen per bedrijf liggen. Naast financiële middelen is het van belang dat er ook in de toekomst voldoende landbouwgrond aanwezig is. Dit is nodig voor een goede vruchtwisseling, behoud van een vruchtbare bodem en biodiversiteit, en variatie in landschap. Door de hoeveelheid bloembollenbedrijven in Kennemerland is het van belang dat agrarische gronden agrarisch blijven, zodat er in de toekomst ook voldoende hectares aanwezig zijn voor rustgewassen.

Verkaveling

Van oudsher waren percelen vaak slecht verkaveld en matig ontwaterd. Door de waterpeilverlaging na de ruilverkaveling in de jaren '70/'80 is het land droger en beter bewerkbaar geworden. Veel boeren hebben na of tijdens de ruilverkaveling gebruik gemaakt van de mogelijkheid om percelen te egaliseren, sloten te verleggen, dammen te verplaatsen of te draineren. Dit kon toen vaak met behulp van subsidies. De laatste twintig jaar is er weinig veranderd en zijn er meer percelen op afstand gekomen. Voor de toekomst pleiten we ervoor ruilverkavelingen op een kleinere schaal met Stivas uit te voeren.

Strandwallen

De bodem van Kennemerland wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een groot aantal strandwallen, de hoger gelegen zandige gronden werden gebruikt voor bewoning. Op de strandwallen vindt men historisch gezien de meeste tuinbouwgrond. Deze grond is uitermate geschikt voor de bollenteelt. Zowel bodemkundige als klimatologische factoren hebben ertoe geleid dat de bloembollensector in het binnenduinrandgebied van Noord-Kennemerland een sterke positie heeft verworven. Met name de hoge jaarsommen zonnestraling, de beperkte kans op nachtvorst en de ligging nabij de zee (gewas snel droog, lage ziektedruk, minder inzet gewasbeschermingsmiddelen) hebben daaraan bijgedragen. Deze combinatie van bodem en klimaat is vrijwel uniek in Nederland en in de wereld en moet voor de bloembollenteelt behouden blijven.

Veenweide

De grootste politieke druk bevindt zich in de veenweidegebieden, waar verschillende maatschappelijke opgaven samenkomen. De verbraking van het oppervlaktewater voortvloeiend uit het aanwijzingsbesluit Natura 2000 is een resultaat-verplichtende opgave voor de provincie Noord-Holland in bepaalde gebieden. Vanuit het Klimaatakkoord ligt er een opgave om de bodemdaling tegen te gaan met een bijbehorend budget voor Laag Holland van € 18 miljoen. De provincie heeft daarbij de opgave om het Natuurnetwerk Nederland (NNN) af te ronden en de hiervoor aangewezen percelen te verwerven, in te richten en te laten beheren. Een aantal percelen in de Zaanstreek heeft de status van NNN en zijn nog te verwerven door de provincie.

We pleiten voor geen verdere uitbreiding van natuurgronden. Ook willen we duidelijke communicatie met aanwezige ondernemers om het gebied leefbaar en vooral open te houden, waarbij verkaveling en het behoud van huiskavels een grote rol hebben. Het beheer van het gebied moet in handen blijven van de agrarische sector, waarbij een vermindering van de veestapel niet bevorderlijk is voor het beheer. Wij onderschrijven het belang van een integrale aanpak, waarbij we in gesprek met velerlei partijen onderwerpen in samenhang willen bespreken.

Samen naar betrouwbare wateropgaven

De provincie stelt regionale doelen voor de waterkwaliteit vast. Deze doelen zijn afhankelijk van het type water en de natuurlijke omstandigheden. LTO Noord pleit voor een betere samenwerking tussen het Rijk, de provincies, gemeenten en het waterschap om gezamenlijk piekbuien op te vangen, daarnaast blijft LTO Noord bij haar standpunt tegen waterpeilverhoging.

Wateraanvoersysteem Kennemerland

In het kader van het herinrichting Bergen-Egmond-Schoorl zijn afspraken gemaakt tussen landbouw en natuur over enerzijds de begrenzing van natuurhectares en anderzijds de watervoorziening van het bloembollengebied. Veel bloembollenbedrijven in de binnenduinrand gebruikten bronnen om de percelen te beregenen. De provincie en het PWN wilden van die bronnen af omdat ze veronderstelden dat de bronnen bijdroegen aan de verdroging van het duingebied. Vanuit de landbouw is destijds gesteld dat over het sluiten van de bronnen te praten viel als de aanvoer van voldoende, kwalitatief goed en betaalbaar water ten behoeve van de bollenteelt gegarandeerd zou worden. Uiteindelijk heeft dat erin geresulteerd dat er een wateraanvoerplan voor de bollenteelt is gemaakt in combinatie met de aanwijzing van natuurhectares en duinbeken in de binnenduinrand. Het wateraanvoersysteem zorgt voor de aanvoer van boezemwater naar de bollenvelden. Via een ondergronds leidingnetwerk zijn de bollengebieden in de binnenduinrand aangesloten op de boezem. In overleg met de ondernemers zijn de beregeningspunten (hydranten) op de percelen bepaald.

Het systeem wordt onder druk gehouden via een nieuw gebouwdemaal. Ongeveer 95% van deze miljoeneninvestering is betaald door het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) en de provincie Noord-Holland. De ondernemers hebben ca. 5% van de investering voor hun rekening genomen onder de voorwaarde dat het onderhoud en het beheer van het systeem een verantwoordelijkheid voor de betrokken ondernemers is. Om het onderhoud en het beheer te regelen is een stichting opgericht, met de betrokken ondernemers als leden, die met elkaar het systeem onderhouden. De forse investering van de overheid in het wateraanvoersysteem was geen belemmering om alsnog nieuwe functies (o.a. natuur, sport, woningbouw) in het bloembollengebied aan te wijzen. Het wateraanvoersysteem werkt naar tevredenheid in de gebieden (Tijdverdrijfslaangebied/Egmond-Zuid) die erop aangesloten zijn. Het wateraanvoersysteem wordt vooral gebruikt voor de bollenvelden in de binnenduinrand. De overige bloembollengebieden in de regio Kennemerland worden grotendeels vanuit de boezem van water voorzien.

Water

Ten aanzien van de natuur- en de klimaatopgaven in de veenweidegebieden is HHNK een medebepalend overheidsorgaan. Het HHNK is verantwoordelijk voor het kwantitatief en kwalitatief waterbeheer in de gebieden. Op basis van een peilbesluit wordt het waterpeil gereguleerd door middel van in- en uitlaat van het water in de polders. HHNK beheert de blokbemalingen en het polderpeil. Daarnaast is HHNK vergunningverlener. Dit voor zowel een aantal particuliere onderbemalingen als ook voor andere watergerelateerde aspecten, waarbij zij toezicht houden en handhaven op de vergunningvoorwaarden.

LTO Noord pleit ervoor om geen waterpeilverandering door te voeren. Verhoging van het waterpeil geeft vaak maar een klein effect op de bodemdaling, momenteel worden er diverse reducerende bodemdaling-onderzoeken in het gebied uitgevoerd. Bij positieve uitkomsten kunnen in de toekomst op grotere schaal diverse onderzochte maatregelen worden toegepast. Door subsidieregelingen die het toepassen van maatregelen stimuleren zijn we wellicht in staat bodemdaling een halt toe te roepen of in ieder geval te minimaliseren.

Natuur

Dat de agrarische sector een grote rol speelt bij de natuurbeleving blijkt uit "Het grote Natuuronderzoek van Noord-Holland", gehouden in 2015 (een initiatief van Landschap Noord-Holland en de regionale dagbladen). In de top 5 van typische Noord-Hollandse natuur staan volgens de respondenten de duinen (79,9%), polders (68,5%), weilanden (58,7%), strand (53,5%) en bollenvelden (45,1%) als men maximaal 5 antwoorden mag geven. Op de vraag welk dier symbool staat voor de natuur in Noord-Holland wordt door veruit de meeste mensen de koe genoemd, gevolgd door de grutto. Beleidsmatig verstaat men onder natuur helaas meestal iets anders. Daarom gaan wij als afdelingsbestuur het woord agrarische natuur consistent gebruiken in onze belangenbehartiging.

Afspraken

De Zaanstreek wordt voornamelijk door agrariërs beheerd, al dan niet op eigen grond, dan wel op pachtgronden. Ook beheren zij de gronden van de Vogelbescherming Nederland, die in erfpacht uitgegeven zijn aan Staatsbosbeheer. De agrariërs in het gebied zijn hier geworteld sinds meerdere generaties en de meeste agrariërs bezitten eigen gronden. Er zijn verschillende vormen van agrarische bedrijven: een natuurboer, biologische boeren en gangbare boeren. Het verdienmodel van deze agrariërs is gericht op de verkoop van de agrarische (biologische) producten (hoofdzakelijk melk) en voor een overig deel op agrarische beheersubsidies.

In de Zaanstreek ligt het Natura-2000 gebied Polder Westzaan. In het zuidelijke deel hiervan vind je een zestal melkveebedrijven (helft biologisch, helft gangbaar) en een kleinschalig vleesveebedrijf. Biodiversiteit staat hoog in het vaandel. Het noordelijke deel van de Westzaan bestaat deels uit vaarland, een groot deel hiervan is in eigendom van Staatsbosbeheer. Voor elk Natura 2000-gebied zijn in een beheerplan maatregelen beschreven om de Natura 2000-doelen te halen. Om deze doelen te behalen heeft de provincie in 2021 een gebiedsproces gestart. In het regeerakkoord zijn afspraken gemaakt over de afronding van de EHS (Natuurnetwerk Nederland). Voor het realiseren van nieuwe natuurgebieden en de aanleg van verbindingszones wordt een pas op de plaats gemaakt. LTO Noord staat voor het behoud van het agrarische areaal en acht uitbreiding van natuurgebieden ten koste van landbouwgronden niet wenselijk. LTO Noord wijst daarbij nadrukkelijk op de gemaakte afspraak dat afname van landbouwgronden ten behoeve van nieuwe natuur (kwalitatief en kwantitatief) gecompenseerd dient te worden.

Natuurbeheer

In Kennemerland liggen de Natura 2000-gebieden Noordhollands Duinreservaat en Schoorlse Duinen. Daarnaast zijn er een groot aantal kleinere natuurgebieden. Inrichting van veel van deze natuurgebieden heeft voor versnippering van het agrarisch gebied geleid. Plannen voor natuurontwikkeling in de binnenduinrand zorgen voor een constante druk op de agrarische sector. Ook de wens om te vernatten vormt een bedreiging. Daarnaast zorgt natuurlijk de stikstofproblematiek voor veel onzekerheid.

Natuurbeheer biedt ook kansen. Een groot aantal bedrijven in het gebied doet aan natuurbeheer op eigen bedrijf of beheert natuur van natuurorganisaties. Voorwaarden om agrarische bedrijven succesvol in te zetten voor natuurbeheer zijn dat er wordt gewerkt met langjarige contracten en dat er bij de inrichting van natuurgebieden rekening wordt gehouden met dit agrarische medegebruik. Alleen op die manier blijft natuurbeheer betaalbaar en het landschap aantrekkelijk voor iedereen.

Klimaat & energie

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat er in 2030 tenminste 35 terrawattuur duurzame elektriciteit op land (wind én zon) geproduceerd moet worden. LTO Noord en Windunie zijn ervan overtuigd dat het alleen kans van slagen heeft wanneer de verdiensten ten goede komen van de lokale omgeving: boer én burger.

Energietransitie

Het IPCC-rapport (2021) geeft een zorgelijke kijk op de toekomst. De temperatuur en de zeespiegel zullen sneller stijgen dan acht jaar terug verwacht, daarbovenop komt dat we in de toekomst vaker te maken gaan krijgen met piekbuien en hittegolven. Samen met de agrarische sector zal er de komende jaren nog beter gekeken moeten worden naar de gebiedsindeling, bodemstructuur en het minimaliseren van verharding. De agrarische sector werkt aan een duurzamere toekomst: minimale emissies, verbeteren van de biodiversiteit en bodem- en waterkwaliteit, volop gebruik van duurzame energie en hergebruik van restafval. Er is een belangrijke plek voor veehouderij, tuinbouw en bloembollenteelt en die sectoren versterken elkaar ook.

Door de ruime aanwezigheid van grote daken biedt de agrarische sector ruimte om de doelstellingen voor zon op daken uit de Regionale Energie Strategie te realiseren. De aanleg van zonneweiden is daarom niet nodig, hierdoor worden veel negatieve gevolgen vermeden, zoals minder ruimte voor rustgewassen, minder weidevogels, milieu- en bodemverontreiniging, minder biodiversiteit. LTO Noord pleit ervoor om gezamenlijk met ondernemers, bedrijven en overheden te kijken naar mogelijkheden voor zon op dak, mits het energienetwerk toereikend is. Tot op heden is er onvoldoende opslagcapaciteit, dit is een zaak die op zeer korte termijn door de overheden moet worden opgepakt.

Windenergie

Windenergie, gewonnen op agrarische bedrijven met kleine windmolens, kan in de toekomst een evenwichtiger balans voor ons energienetwerk betekenen. Als de zon in de avond onder gaat waait de wind gewoon door, ook in de donkere natte herfst en winter kan dit ons energienetwerk versterken. Door vol in te zetten op mogelijkheden die de agrarische sector biedt, kan een deel van de energiepuzzel opgelost worden. Samen met de andere sectoren in het gebied, gemeenten, de provincie en Liander willen we werken aan de energietransitie, daarbij in het oog houdend wat het net, de ondernemingen, de bodem en de maatschappij aan kunnen.

Monomestvergister

Nederland verkeert momenteel in een gascrisis, iedereen ervaart de gevolgen van de afhankelijkheid van buitenlandse gasproductie. De torenhoge gasprijzen zorgen voor steeds meer problemen bij zowel (boeren)bedrijven als bij consumenten. Boeren hebben hier creatieve oplossingen voor. Zij kunnen namelijk groen gas produceren vanuit mest (monomestvergister). Behalve dat hiermee huizen kunnen worden verwarmd, wordt ook de uitstoot van stikstof en CO² verminderd. LTO Noord roept overheden op boeren en tuinders hierin de ruimte te geven.

Stikstof

Om uit de stikstofimpasse te komen hebben Natuurmonumenten, Natuur & Milieu, LTO Nederland, VNO-NCW, MKB-Nederland en Bouwend Nederland afgelopen tijd de handen ineengeslagen. Samen doen zij een voorstel voor een aanpak die de vermindering van de uitstoot van stikstof stevig versnelt, de natuur versterkt, boeren toekomst biedt en die weer ruimte schept voor nieuwe economische ontwikkelingen. De stikstofproblematiek willen we samen met andere sectoren evenredig oplossen.

e: info@kennemerland-zaanstreek.ltonoord.nl
w: ltonoord.nl

Achter de boer en tuinder. Voor ons allemaal.